

Smernica RŠ 2020

Preventívny program školy

na účinné riešenie

sociálno-patologických javov a kriminality

Obsah a list zmien

Kapitola č.:	Názov kapitoly	Zmena č.	Dátum zmeny:
1.	<i>Úvodné ustanovenia</i>		31.1.2020
2.	<i>Pojem sociálno – patologických javov všeobecne.</i>		31.1.2020
3.	<i>Sociálno - patologické javy v školách.</i>		31.1.2020
4.	<i>Príčiny sociálno - patologických javov.</i>		31.1.2020
5.	<i>Zásady tvorby preventívneho programu školy.</i>		31.1.2020
6.	<i>Štruktúra preventívneho programu školy.</i>		31.1.2020
7.	<i>Obsah preventívneho programu školy.</i>		31.1.2020
8.	<i>Autoevalvácia preventívneho programu školy.</i>		31.1.2020
9.	<i>Prevenčia a učebné osnovy.</i>		31.1.2020
10.	<i>Stratégia riešenia sociálno - patologických javov v škole.</i>		31.1.2020
11.	<i>Používané preventívne postupy.</i>		31.1.2020
12.	<i>Spolupráca školy a rodičov.</i>		31.1.2020
13.	<i>Záverečné ustanovenia.</i>		31.1.2020 27.8.2021

Úvodné ustanovenie

Riaditeľ Súkromnej strednej športovej školy, Užhorodská 39, Košice (ďalej len škola)

v súlade s plánom práce školy, školským poriadkom školy a koncepciou prevencie sociálno-patologických javov u detí a mládeže

vydáva

tento preventívny program školy na účinné riešenie sociálno-patologických javov a kriminality .

Čl. I.

Pojem sociálno-patologických javov všeobecne

Sociálno-patologické javy **/SPJ/** sú: *Chorobné, nenormálne i nemorálne, defektné a chybné javy, ktoré nie sú v súlade s morálkou spoločnosti, narušujú vzájomné vzťahy medzi ľuďmi, medzi ľuďmi a prostredím. Negatívne pôsobia vnútorne (u jednotlivca) i navonok v spoločnosti. Môžu súvisieť alebo i priamo súvisia s prečinmi a s páchaním trestných činov. Môžu to byť i poruchy správania jednotlivcov od narodenia alebo získané počas života.*

Do obsahu pojmu „sociálno-patologické javy“ zahrňame všeobecne tieto nežiaduce javy:

- *drogová závislosť,*
- *patologické hráčstvo,*
- *závislosť na počítačoch, sociálnych sieťach, mobilných telefónoch, nakupovaní,*
- *poruchy príjmu potravy,*
- *násilie a agresivita medzi žiakmi,*
- *narušená kvalita vzťahov medzi rodičmi a deťmi,*
- *rôzne formy rasizmu, intolerancie a diskriminácie, extrémizmu, xenofóbie*

Čl. II.

Sociálno-patologické javy v školách

V súčasnej škole, ako evidujú odborníci z radov učiteľov, školských psychológov, koordinátorov prevencie, špeciálnych a sociálnych pedagógov, psychiatrov, sociálnych pracovníkov atď., sa vyskytujú tieto sociálno-patologické javy:

- *agresia, násilie, vandalizmus namierené voči žiakom, učiteľom, objektom v škole (obrazy, sochy, školský nábytok, školské počítače, učebnice a pracovné zošity atď.),*
- *šikanovanie spolužiakov, ale aj učiteľov,*
- *záškoláctvo s alebo bez páchania kriminality (krádeže, lúpeže a i.),*
- *poruchy správania typu ADHD (hyperaktivita s poruchami pozornosti),*
- *fajčenie, alkoholizmus a iné drogové závislosti (najmä marihuana, pervitín, toluén) resp. aj dílerstvo drog v školách,*
- *týranie, zneužívanie a zanedbávanie detí, (syndróm CAN)*
- *patologické hráčstvo (gambling)*
- *nadmerné hranie počítačových hier a surfovanie na internete,*
- *kriminalita mladistvých v škole a mimo školu (krádeže počítačov, mobilov, peňazí, oblečenia, šperkov a iných cenností),*
- *prostitúcia mladistvých,*
- *xenofóbia, rasizmus, intolerancia a antisemitizmus.*

Čl. III.

Príčiny sociálno-patologických javov v školách

Na vzniku sociálno-patologických javov v školách sa podieľajú:

1. Vonkajšie činitele:

a) rodina - štýly rodinnej výchovy

- patologické rodinné prostredie
- negatívne vzory v rodine
- nízka vychovávateľská pripravenosť rodičov
- nerešpektovanie autority rodiča

b) škola - predimenzované učivo

- množstvo vyučovacích hodín a množstvo žiakov v triedach
- vystresovaní, unavení, domotivovaní učitelia a žiaci
- učitelia nepripravovaní na výchovné pôsobenie

c) partia - konformizmus v partiách

- kriminalita, vandalizmus, agresia
- drogové závislosti
- promiskuita

d) médiá - predkladanie negatívnych vzorov

- denne prezentovaná agresia a násilie v médiách

2. Vnútorne činitele:

a) *hereditárna podmienenosť a genetická výchova,*

b) *poruchy centrálného nervového systému,*

c) *dispozície k neurózam a psychózam,*

d) *psychické poruchy rôznej etiológie* – na základe vonkajších podnetov môžu vyvolať poruchy správania rôznej závažnosti, pričom je podstatná ich vzájomná interakcia.

Čl. IV.

Zásady tvorby preventívneho programu školy

Preventívny program školy je strategický plán realizácie preventívnych aktivít počas školského roka, ktoré sú určené pre žiakov a pedagogických zamestnancov. Jeho zostavenie vychádza z monitoringu a pedagogickej diagnostiky správania žiakov v školskom prostredí za predchádzajúce obdobia. Definuje:

- význam preventívnych aktivít,
- ciele preventívnej intervencie,
- cieľovú skupinu, pre ktorú je určený.

I. Preventívna aktivita:

Pedagogicky vhodná forma intervencie, rešpektujúca cieľovú skupinu z hľadiska veku, mentálnych schopností a okolností pôsobenia, napr.:

- *výchovno-vzdelávacie programy zamerané na prevenciu drogových závislostí, predchádzanie všetkým formám násillia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a intolerancie,*
- *podporené preventívne projekty v oblasti zdravého spôsobu života a optimalizácie sociálno-psychologickej klímy v školskom prostredí,*
- *projekty školské športové podujatia,*
- *vzdelávanie pedagogických zamestnancov školy v oblasti prevencie sociálno-patologických javov.*

II. Cieľ preventívnej aktivity:

Výchovno-vzdelávací cieľ formulovaný ako postup proti zneužívaniu návykových látok zameraný na rozvíjanie osobnostných kvalít, vytvorenie priestoru pre zmysluplné využívanie voľného času, výchovu k zodpovednosti za svoje zdravie a zdravý životný štýl, zníženie výskytu sociálno-patologických javov v školskom prostredí, rozvoj a podpora sociálnych kompetencií.

III. Cieľová skupina:

Skupina žiakov, resp. zamestnancov školy, na ktorú sú zamerané preventívne aktivity a intervenčné stratégie, napr.:

- *počet účastníkov preventívnej aktivity,*
- *skupina žiakov so zvýšenými tendenciami k užívaniu návykových látok,*
- *žiaci z problémových rodín.*

Čl. V.

Štruktúra preventívneho programu školy

1. Preventívny program školy pre daný školský rok zostavuje *koordinátor vo výchove a vzdelávaní s výchovným poradcom, triednymi učiteľmi a riaditeľom školy najneskôr do 30. septembra školského roka* a aktualizuje ho podľa aktuálnych ponúk .

2. Obsah preventívneho programu môže byť spracovaný:

a) tematicky – vzťahuje sa na konkrétnu tému, ktorá je dominantná v preventívnych aktivitách školy počas školského roka (*napr. Prevencia šikanovania, Zdravý spôsob života, Trestno-právna zodpovednosť mládeže atď.*)

alebo

b) variabilne – striedajú sa rôzne preventívne aktivity realizované počas školského roka (*napr. Násilie a intolerancia – tvorivé dielne žiakov X ročníka – čas, Prevencia agresivity – sociálno-psychologické hry pre žiakov X ročníka s poruchami správania – čas, kriminalita mládeže v stredných školách – beseda, pre koho, čas a pod.*).

3. Každá preventívna aktivita bude obsahovať:

- *názov , termín realizácie a zodpovedného pracovníka*

4. **Autoevalvácia** preventívnych aktivít sa bude realizovať priebežne počas celého školského roka a na záver školského roka, kedy sa preventívny program školy vyhodnotí.

5. V prípade potreby štruktúru a realizáciu preventívnych aktivít je možné konzultovať s odbornými zamestnancami školských poradenských zariadení alebo školských špeciálnych výchovných zariadení.

Čl. VI.

Obsah preventívneho programu školy

Preventívny program školy obsahuje:

- aktivity zamerané na poskytovanie informácií pre žiakov v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu,
- vzdelávacie metódy aktívneho sociálneho učenia, ktoré využívajú skupinové formy práce,
- poradenské činnosti poskytované priamo školskou psychologičkou v škole v spolupráci so školskými poradenskými zariadeniami.

Čl. VII.

Autoevalvácia preventívneho programu školy

Preventívna stratégia Súkromnej strednej športovej školy , Užhorodská 39, Košice je cieleňá na zmenu správania žiakov. Priebeh autoevalvácie a efektivity výsledkov preventívneho programu školy možno zhrnúť do týchto základných bodov:

- a) vymedzenie indikátorov, ktoré súvisia s priebehom preventívnej intervencie (napr. vek, pohlavie, osobnostné charakteristiky a pod.),
- b) určenie spôsobov zhromažďovania kvantitatívnych a kvalitatívnych údajov,
- c) popis realizácie preventívnej intervencie,
- d) zhodnotenie reálneho vplyvu preventívnej intervencie na cieľové skupiny,
- e) posúdenie kvality uplatnenej preventívnej intervencie a rozbor výsledkov preventívnych aktivít,
- f) interpretácia výsledkov a vyhodnotenie efektivity preventívneho programu.

Relevantné hodnotiteľné výstupy:

- a) prospech žiakov,
- b) prejavy správania (výchovné opatrenia, záškoláctvo, šikanovanie),
- c) zmeny v správaní (nárast/ústup problémov v sociálnej interakcii, zvýšenie/zníženie asociálnych prejavov a agresivity),
- d) postoje a hodnoty (pozitívna sebarealizácia a motivácia),
- e) výskyt sociálno-patologických javov v širšom spoločenstve (napr. za celú školu),
- f) postoje cieľovej skupiny k preventívnym aktivitám.

Čl. VIII.

Prevenca a učebné osnovy

Témy prevencie sociálno-patologických javov mládeže možno uplatniť v každom vyučovacom predmete. Medzi kľúčové vyučovacie oblasti patria:

- a) **oblasť zdravého životného štýlu** – výchova ku zdraviu, osobná a duševná hygiena, výživa, šport,
- b) **oblasť spoločenskovedná** – komunikácia, sociálne zručnosti a kompetencie,
- c) **oblasť prírodovedná** – biológia a fyziológia človeka,
- d) **oblasť rodinnej a občianskej výchovy**,
- e) **oblasť sociálno-právna** – právne aspekty sociálno-patologických javov, práva dieťaťa a pod.

Čl. IX.

Stratégia riešenia sociálno-patologických javov v škole

Súčasný stav existencie a nárastu sociálno-patologických javov v školách všeobecne (*netvárme sa, že sa nás to netýka*) upozorňuje na to, že robíme niečo zle, resp. nerobíme nič. Preto je nevyhnutné realizovať premyslený, systematický a komplexný „**Projekt eliminácie sociálno-patologických javov na Súkromnej strednej športovej škole, Užhorodská 39, Košice**“ vo vzájomnej koordinácii s týmito inštitúciami:

- CPPP a P Košice, Občianske združenia, Metodické centrá, Mestská polícia,

Koordinácia a spolupráca budú zahŕňať overené, ale i netradičné aktivity primárnej, sekundárnej a terciárnej prevencie.

Dlhodobý a systematický proces boja proti postupnému odstraňovaniu sociálno-patologických javov **na Súkromnom športovom gymnáziu, Užhorodská 39, Košice** bude prebiehať na týchto základných úrovniach:

1. úroveň - Organizácia a riadenie školy – aktivity vedenia školy, pravidelné prieskumy, vzdelávanie učiteľov, informovanosť rodičov

2. úroveň - Kontinuálne vzdelávanie – úroveň profesijného rozvoja - vzdelávacie aktivity pre pedagogických zamestnancov realizovaných inštitúciami zriadenými MŠ, iné aktualizčné vzdelávania.

3. úroveň - Príprava preventívnych výchovno-vzdelávacích programov – pre učiteľov, výchovného poradcu, koordinátorov vo výchove a vzdelávaní, žiakov a ich praktická realizácia (napr. výcviky)

4. úroveň - Osvetová činnosť – stála informovanosť učiteľov, rodičov a žiakov o sociálno-patologických javoch a ich následkoch pre žiakov a učiteľov

5. úroveň - Zapojenie školských médií – školská televízia, školský rozhlas, www stránka školy

6. úroveň - Pravidelný prieskum SPJ v škole – s dôrazom na drogy, násilie a šikanovanie, jeho vyhodnotenie a prijatie príslušných opatrení

7. úroveň – Špecifické aktivity na odstraňovanie SPJ zo školy - napr.:

- linky dôvery (telefonický a osobný kontakt), schránka dôvery, činnosť žiackej školskej rady,
- vytvorenie priestoru pre vlastné akcie žiakov

Čl. X.

Používané preventívne postupy

Po konzultáciách s CPPP a P, skúsenostiach z praktického systému výchovno-vzdelávacieho procesu na našej škole, osobných a profesionálnych skúsenostiach koordinátora vo výchove a vzdelávaní, výchovného poradcu, ale aj jednotlivých učiteľov sme sa rozhodli, že v rámci realizácie „*Preventívneho programu školy na účinné riešenie sociálno-patologických javov a kriminality*“ na Súkromnej strednej športovej škole, Užhorodská 39, Košice budeme používať tieto preventívne postupy:

1. Efektívna komunikácia a vyjadrovanie:

- jasne a zreteľne formulovať požiadavky na žiakov
- neironizovať žiakov a byť pre nich čitateľný
- zaujímať sa o problémy žiakov
- kritizovať správanie a nie žiakov a ich osobnosť

2. Vyváženosť medzi súťaživosťou a spoluprácou:

- nepreferovať zameranie na súťaženie – kto skôr, kto lepšie, kto viac
- nezabúdať na prvok spolupráce
- dbať na vyváženosť týchto 2 prístupov v práci učiteľa

3. Zapájanie sa do spoločnosti:

- zapájať žiakov do spolurozhodovania o veciach (ak budú tvoriť, nebudú ničieť)
- výrazne podporovať činnosť žiackej školskej rady
- učiť žiakov prevziať zodpovednosť za seba a svoje skutky

4. Schopnosť udržať vzťahy medzi ľuďmi:

- budovať pozitívne, úprimné vzťahy dôvery medzi žiakmi navzájom a učiteľmi a žiakmi

5. Pestovanie sebavedomia, pozitívneho seba hodnotenia:

- pomáhať žiakom vytvoriť si pozitívny obraz o sebe
- ak má žiak adekvátne uspokojené potreby sebarealizácie a kompetencií, nepotrebuje si tieto potreby uspokojovať v rôznych sociálno-patologických činnostiach

6. Konštruktívne zvládnutie emócií:

- v podmienkach vyučovania sa viac zaujímať o emócie našich žiakov, hovoriť o nich umožniť im, aby o nich hovorili a akceptovať ich

7. Vyvarovanie sa stresov a úzkosti:

- pokúsiť sa v každodennej činnosti minimalizovať stres
- realizovať zmysluplné triednické hodiny s danou problematikou, rovesnícke programy, vzdelávanie učiteľov

8. Rozvíjať v rámci možností programy prevencie:

- *influenčné* – pôsobenie na osobnosť, postoje, názory a správanie
- *iniciačné* – vznik nového správania, korekcia správania, posilňovanie žiadúceho
- *facilitačné* – rozvíjanie psychických funkcií
- *inhibičné* – zablokovanie alebo minimalizácia nevhodného správania
- *rozvíjajúce* – akcelerácia psychických funkcií osobnosti, osobnostný rast
- *stabilizačné* – stabilizácia správania, upevnenie a posilnenie existujúceho stavu
- *individuálne* – rozvoj psychických funkcií, ktoré rešpektujú individuálne zvláštnosti človeka

Súčasne sa budeme snažiť **minimalizovať niektoré neúspešné stratégie v používaní preventívnych postupov**, samozrejme v súlade so školským poriadkom, ako sú:

- *zastrašovanie*
- *citové apely*
- *represívne opatrenia* (vedú k súpereniu žiakov a učiteľov)

Čl. XI.

Spolupráca školy a rodičov

Všetci, ktorí máme výchovný vplyv na deti a mládež, sme postavení pred problém, ako riešiť ochranu našich žiakov. Napriek všetkým opatreniam sa *zvyšuje počet detí, ktoré majú skúsenosti s užívaním drog – legálnych (cigarety a alkohol) i nelegálnych a znižuje sa ich veková hranica.*

K ďalším závislostiam patria:

- *patologické hráčstvo – gambling,*
- *nadmerné hranie počítačových hier a surfovanie na internete* = tu síce nehrozí priame poškodenie zdravia, ale postupne žiaci zanedbávajú školské povinnosti, strácajú sociálne zručnosti, chýba im reálny pohľad na svet a medziľudské kontakty.

Predpokladom prevencie preto musí byť spolupráca rodičov a školy!

Rodičia právom očakávajú od školy:

- že bude bezpečným miestom, kde nebudú dostupné drogy, alkohol ani cigarety,
- že škola bude používať postupy, ktoré majú zmysel a sú účinné,
- že rodičom poskytne informácie o prevencii a poradí, kde hľadať pomoc,
- že bude dbať na kvalitné a zmysluplné vzdelávanie, zdravý spôsob života, vhodné trávenie voľného času,
- že škola bude s rodičmi v sústavnom kontakte za normálnych okolností a tým viac v prípade problémov.

Akú pomoc očakáva škola od rodičov:

- že rodičia budú ochotní spolupracovať so školou, predovšetkým v prípade problémov,
- že vytvoria svojim deťom také podmienky, aby chodili do školy pripravení, oddýchnutí a požadovať od nich plnenie povinností primeraných veku a schopnostiam,
- že budú viesť deti k vhodnému tráveniu voľného času a budú mať prehľad, ako a s kým ich deti trávia voľný čas,
- že rodičia podporia prácu pedagógov, bezdôvodne nebudú oslabovať ich autoritu u detí a prípadné výhrady budú otvorene riešiť priamo v škole.

Čl. XII.

Záverečné ustanovenia

1. S touto smernicou boli oboznámení učitelia na pedagogickej rade školy dňa **27. augusta 2021**. Triedni učitelia sú povinní s ňou oboznámiť žiakov na triednických hodinách vždy na začiatku školského roku, najneskôr **do 30. septembra** a rodičov žiakov na rodičovských združeníach.

3. Smernica nadobúda účinnosť 4. februára 2020 a je súčasťou školského poriadku školy. Bude k dispozícii k nahliadnutiu u ZRŠ a riaditeľa školy.

Košice, dňa 3.2.2020

Spracovali: : Mgr. Jana Mišinská – zástupca riaditeľa školy

PaedDr. Ľubica Tkáčová – výchovný poradca

Janka Kandráčová - koordinátor vo výchove a vzdelávaní

Schválil: Mgr. Pavol Blaško

riaditeľ školy